

ЗОВНІШНЬОБАНКІВСЬКІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ БАНКУ

Болгар Т.М., кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів та банківської справи
Кременчуцького інституту
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

Одним з методів ліквідації проблемної заборгованості є зміна кредитора у зобов'язанні або продаж проблемного активу. Банківська установа відповідно до ст.512 Цивільного Кодексу України [1] може передати право вимоги по зобов'язанню третій особі. Зазвичай, це відбувається у формі продажу банком заборгованості по кредиту новому кредитору з оформленням договору переуступки права вимоги.

Продаж права вимоги заборгованості можлива з дисконтом. Величина дисконту залежить від багатьох обставин, серед яких ступінь проблемності кредиту, фінансовий стан позичальника, тощо. Переуступка права вимоги боргу не передбачає отримання згоди позичальника. Відповідно до ст.516 Цивільного Кодексу України [1] заміна кредитора у зобов'язанні здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом.

Використовуючи даний метод управління проблемними кредитами банківська установа може повністю або частково компенсувати кошти, що були надані в кредит, тобто значно підвищити ліквідність та вивільнити резервні кошти, позбавитись від малоприбуткових активів, знизити операційні витрати, а також покращити якість кредитного портфелю [2]. Значною перевагою продажу проблемних активів є можливість включати суму дисконту у витрати, зменшуючи при цьому свої прибутки та суму податку на прибуток [3].

Зміна кредитора у зобов'язанні може відбуватися шляхом продажу проблемних активів непов'язаній фінансовій компанії на умовах факторингу, які згодом можуть передати проблемний портфель колекторським компаніям [3].

Необхідно відмітити, що вказаний метод управління проблемними активами банку використовується не часто. Це пов'язано з тим, що в економічно складні часи, в умовах кризи ліквідності, лише невелика кількість компаній можуть собі дозволити покупку проблемних портфелів, не маючи при цьому впевненості у стовідсотковому поверненні боргів.

Передачу або продаж проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу через механізм SPV onshore/offshore, як метод управління проблемними активами банківських установ, активно використовується в різних країнах.

Компанії SPV (Special purpose vehicle) – це фінансові організації спеціального призначення, основна мета діяльності яких полягає у викупі у неплатоспроможних банків проблемних активів, заставного забезпечення та відновленні їх платоспроможності після реалізації пулу проблемних активів за договірною ціною [4]. При використанні даного методу відбувається поліпшення структури кредитного портфелю, вивільняються кошти з резервного фонду.

Ще одним методом управління проблемними кредитами банку є сек'юритизація активів. Відповідно до Методичних вказівок з інспектування банків, сек'юритизація активів – перерозподіл ризиків шляхом трансформації активів банку – позик та інших активів – у цінні папери для продажу інвесторам. Банк емітує цінні папери від власного імені або через дочірні установи, однак такі папери «прив'язуються» до конкретних активів банку – сплата доходу та погашення цінних паперів залежить від отримання банком доходу та основної суми кредитів [5].

Використання даного методу оптимізує структуру балансу, забезпечує зростання ліквідності, але на практиці він застосовується дуже рідко, оскільки потребує значних витрат на переведення активів у цінні папери та їх розміщення [6].

Переваги та недоліки розглянутих методів ліквідації проблемної заборгованості пропонуємо представити у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика зовнішньобанківських методів ліквідації проблемної заборгованості

Зовнішньобанківські методи ліквідації проблемної заборгованості	Переваги методу	Недоліки методу
Передача або продаж проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу через механізм SPV onshore/offshore	Оптимізація структури балансу банку; вивільнення коштів з резервного фонду	Не передбачає зростання ліквідності
Сек'юритизація активів	Оптимізація структури балансу банку; збільшення ліквідності	Понесення значних витрат на переведення активів у цінні папери та їх розміщення

Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що ефективна організація управління проблемними кредитами банку набуває в даний час особливо важливого значення і, як бачимо, застосування запропонованих

зовнішньобанківських методів може бути актуальним для банків України.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Вовк В. Я. Кредитування і контроль : навч. посібн. / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. – К.: Знання, 2008. – 463 с.
3. Мустафаева Д. Тенденции и перспективы развития рынка проблемных активов банков Украины. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.credit-rating.ua/img/st_img/Press-release/2011/09.06.2011/Final_Report_RU3005.pdf
4. Слобода Л. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період. / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ – квітень 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vnbu/2011_4/2011_04_10.pdf
5. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків". Вказівки від 15.03.2004 № 104
6. Дядечко Л.М. Управління проблемними кредитами в банках України в умовах економічної кризи. / Л.М. Дядечко // Фінанси. Банківська справа. Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – № 3 (11)